

EVELYN
GRILLOVÁ

ZBERATEL'

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV

Edícia ____ knižnica
svetových
autorov ____zv. 13.

EVELYN GRILLOVÁ
ZBERATEĽ

EVELYN GRILLOVÁ

ZBERATEĽ

Z nemčiny preložil
PETER KUBICA

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV

Copyright © 2006 Residenz Verlag
im Niederösterreichischen Pressehaus
Druck- und Verlagsgesellschaft mbH
St. Pölten – Salzburg
www.residenzverlag.at
Translation © 2009 by Peter Kubica
Cover design © 2009 by Dušan Babjak
Slovak Edition © 2009 by Vydavateľstvo Spolku slovenských
spisovateľov, spol. s r. o., Bratislava
e-mail: vsss@stonline.sk
<http://www.vsss.sk>

S FINANČNOU PODPOROU
MINISTERSTVA KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV
spol. s r. o.

Evelyn Grillová: Zberateľ

Z nemeckého originálu Evelyn Grill: Der Sammler, ktorý vyšiel
vo vydavateľstve Residenz Verlag, St. Pölten – Salzburg 2006,
preložil Peter Kubica

Zodpovedná redaktorka Ingrid Skalická

Obálka Dušan Babjak

Sadzba a tlač ETERNA Press, s. r. o.

Prvé vydanie

Printed in Slovakia

ISBN 978-80-8061-369-3

Venujem Joachimovi

„Zbieranie predchádza vede.“

Adalbert Stifter, Pozdné leto

1

V *La Grotte* blikali sviečky v rokokových svietnikoch. Ich nepokojné svetlo padalo do tváří hosťom za prestretými stolmi a vrhalo biele plamienky na valcovú klenbu. Irgang postál pri vchode, až kým si jeho oči nezvykli na chabé osvetlenie. Čašníci lietali popri útlej postave, akoby bola neviditeľná. Muž sa konečne pretlačil medzi stolujúcich hostí, pričom ho nervózne nasledoval čašník, ktorý sa pre rozmernú batožinu prichádzajúceho obával o prestreté stoly.

La Grotta sa postupom času zmenila z hlučného študentského podniku na reštauráciu vyššej strednej vrstvy. Už dvadsať rokov sa tu každý piatok po seminári filozofie stretával profesor Gregor Voss s priateľmi. Pre väčšinu študentov bol podnik pridrahý, napriek tomu na ňom nástojil, pretože nebol len filozof, ale aj historik a mal zmysel pre tradíciu.

Obrátil sa k svojmu susedovi anglistovi Ottovi Unlauterovi a spisovateľka Dora Steinová si práve vidličkou na-

berala artičoky, keď Brigitte Schneiderová, plavovlasá študentka germanistiky v ôsmom semestri, ohlásila príchod Alfreda Irganga.

No konečne! zvolala Uta Aufbauová, vyštudovaná sociálna pedagogička pôsobiaca ako probačná úradníčka. Obrátila sa. Muž však už stál pri ich stole, pozdravil prítomných takmer grációznym kývnutím hlavy a jemným úsmevom svetobežníka, čo bolo v nápadnom protiklade k jeho spustnutému zovňajšku, napokon sa s preplnenými igelitkami predral poza stoličky spisovateľky a študentky na svoje miesto pri stene. Rozhovory zmĺkli, kým si nesadol. Irgang ukladal objemné tašky, čím posunul biely damaskový ohrus, všetci náhlivo siahli po pohároch a Uta Aufbauová zachránila svietnik, aby nespadol.

Alfred, oslovil Voss muža, keď sa konečne usadil a keď bol ohrus opäť na svojom mieste. Práve som sa chystal rozprávať o kongrese filológov v Amherste. Škoda, že prichádzaš tak neskoro.

Irgang neodpovedal a probačná úradníčka sa naňho pozrela kritickým pohľadom: Zase si schudol? Nezdá sa aj vám, že vyzerá zle? Dora Steinová, na ktorú sa obrátila, pokrčila plecami: Možno je to osvetlením. Mal by sa oholiť. Trojdňové strnisko vyzerá dobre iba na mladých mužoch, ktorí nosia obleky od Armaniho alebo Versaceho.

Ani u mladých mužov to neznášam, ozvala sa Brigitte, ktorá mala ružovú, trocha citlivú pokožku, buď riadna brada, alebo nijaká. Ale ak už brada, tak upravená.

Otto Unlauter sa usmial a pohladkal si ryšavkastú bradu.

Irgang urobil unavený odmietavý posunok: Prepáč, Gregor, prepáčte mi všetci, prosím, že meškám, nemal som čas oholiť sa.

Sociálna pedagogička pozrela s nepekným úsmevom na všetkých.

Nemal si čas? profesor zdvihol obočie. Aké si mal povinnosti?

Ach, vzdychol Irgang a rukami prešiel po obruse, nechce sa mi o tom hovoriť. Správa domu, úrad zdravotníctva, poriadková služba, to je predsa narušenie domového poriadku.

Zase to zašlo až tak ďaleko? spýtala sa Uta Aufbauová vyčítavo.

Byt je nedotknuteľný! Irgang buchol pästou do stola.

Prosím ťa, ovládaj sa! vyzval ho profesor.

Napokon prišiel aj kontrolór meračov kúrenia. Predovšetkým kontrolór meračov kúrenia. Nemám nijakú spotrebu tepla, preto nepotrebujem merač. Žijeme v štáte plnom kontroly. Ani v NDR to nemohlo byť horšie. Ani byt nie je pre štát svätý.

To nemyslíš vážne, čudoval sa profesor.

Úplne vážne, ale vôbec sa mi nechce o tom hovoriť.

Škoda, ozvala sa Dora Steinová, zaujímalo by ma to. Myslí, že o vás raz napíšem. Mali by ste niečo proti?

Irgang sa uškrnul. Objednal si krémovú rajčinovú polievku s opečenými chlebovými kockami.

Áno, naozaj, viete, koho mi pripomínate? Moderného Dona Quijota.

Dona Quijota? zopakoval. To by mi nenapadlo. Jeho tvár prezrádzala, že prirovnanie mu napriek všetkému lichotilo.

Nie, moja milá, nesúhlasil Gregor Voss, náš Alfred je moderný Sizyfos, a preto je šťastný človek.

To stav vôbec nevystihuje, odvetila sociálna pedagogička rozhodne a obrátila sa na profesorovu priateľku. A šťast-

ný? Vyzerajú takto šťastní ľudia? Nie, Alfred Irgang je vyslovený unikát. Budete musieť nájsť inú postavu, a nepomôže vám grécka ani rímska mytológia, dokonca ani svetová literatúra. Alfred je stelesnený apel našej predstavi-
vosti.

Pobavené skĺzol pohľadom z Dory Steinovej na Uta Aufbauovú a rozosmial sa. Smiechom, ktorý znel ako kýchanie a roztriasol jeho útle telo.

Konečne by si si mal dať opraviť zuby, potom by si mohol znova jesť niečo poriadne. Napríklad steak alebo šťavnatú saltimboccu, akú som si objednal, povedal profesor, ktorý si nedávno dal implantovať rezáky.

Nechaj ho, zastala sa ho Dora, veď už je dospelý. Ak nechce ísť k zubárovi, je to jeho rozhodnutie.

Vyzeral by si oveľa lepšie, keby si mal v ústach zuby, pokračoval Voss, nemal by si také vpadnuté líca.

Hej, hej, viem, súhlasne prikývol. Ale nemusím sa páčiť. Mal by som ísť aj k očnému a kožnému, doplnil vzdorovito.

Dobre, že to chápeš, dodal Voss.

K očnému? Čo máš s očami? Uta Aufbauová sa mu zadívala do tváre. Ustavične ti šklbe viečkami. Ak si mal na mysli toto, tak nemusíš ísť k očnému, ale potrebuješ neurológa. Buď je to neškodné, alebo máš nádor na mozgu. Čo najskôr by som si to dala zistiť.

Šklbanie viečkami môže byť následkom aj zápalu očných spojoviek, objasnila Brigitte. Aj ja som ho mala.

Dajte mu pokoj. Spisovateľka odložila príbor a oprela sa. Veď je to nudné. Každý človek sa môže slobodne rozhodnúť, či sa chce zničiť. To je najmenej, čo treba človeku dopriať. Ale mali by ste o sebe viac rozprávať, inak o vás nebudem vedieť písať.

Môžem ti o ňom toho veľa vyrozprávať, skočil jej do reči profesor.

Prepáč, ospravedlňoval sa Irgang, že som ťa prerušil v tvojej správe.

Nič to, nič to! Opakujem: V budúcnosti by si mal chodiť načas. Veď vieš, že sa tu stretávame vždy o siedmej, a teraz je takmer deväť. O chvíľu nám pôjde vlak.

Podľa mňa, oponovala sociálna pedagogička, by sme sa nemali prizerať, ako sa ženie do záhuby.

Kto sa tu ženie do záhuby? spýtal sa Irgang.

Ty, môj milý, a ja sa cítim vinná za tvoj úpadok, keď ťa vidím, ako sa s otvorenými očami blížiš na pokraj skazy.

Myslím si, že každý človek má právo na vlastnú záhuby, poznamenala spisovateľka.

To si vôbec nemyslím. Okrem toho som sľúbila jeho matke na smrteľnej posteli, dobrej Betty, svätosväte som ju uistila, že sa postarám o jej jediného syna a nedovolím mu, aby sa zničil.

Tomu hovorím pekný pátos. Také niečo dnes počuť zriedka: Sľub pri smrteľnej posteli, ozval sa Otto Unlauter. Pripomína mi to Charlesa Dickensa alebo sestry Brontëové. Študentke skôr Novalisa, no potom sa predsa len zmätene spýtala:

A potrebujete teda pomoc? Stačí povedať.

Ak potrebujete pomoc, môžete so mnou, samozrejme, rátať, uisťoval anglista.

Nedá sa mu pomôcť, zdôraznila Uta Aufbauová. Neúnavne mu ponúkam pomoc. Ja, ale aj Kyra. Dnes, žiaľ, nemohla prísť, no všetkých srdečne pozdravuje. Často som mu pomáhala z problémov, no, koniec koncov, niet mu pomoci.

Apória? podotkol Unlauter.

Uta si nevšímalala poznámku: Od toľkého pomáhania sme ochoreli. Dostala som skutočný platničkový záchvat a Kyra zápal šliach, keď sme mu pomáhali pri druhom sťahovaní prenášať jeho rárohy z nájomného do vlastného bytu. Kyra celý mesiac v ruke neudržala štetec.

Irgang sklonil hlavu a mlčal. Keď mu čašík priniesol rajčinovú polievku, zohol sa pod stôl, posunul pritom obrus. Uta zovrela pery, až sa zúžili na čiarku, a nesúhlasne zavrtela hlavou. Študentka zachránila tanier s polievkou pred prevrhnutím, zatiaľ čo Irgang sa so sklonenou hlavou prehrabával v taškách. Napokon vytiahol hrbu lesklých brožúr a ďalšie potlačené a počmárané papiere a všetko uložil na kôpku vedľa taniera s polievkou na stôl.

Prepánajána, zvolala Dora, čo ste to zase dovliekli! Kde ste našli tieto zasvinené veci?

Smrdia plesňou a ja som na pleseň alergická. Študentka si na nos priložila vreckovku.

Fakt? A ako sa to prejavuje? spýtal sa anglista súcítne.

Vyhádzu sa mi na tvári vyrážky.

Aké nepríjemné! Počuješ? Uta sa vyčítavo obrátila na Alfreda. Tvoje predmety ohrozujú zdravie.

Unlauter pokladá vyrážky za zaujímavé, pretože vraj má švagra, ktorý dostáva astmatické záchvaty, keď sa dostane do kontaktu s plesňovými spórami.

Irgang nepočúval. Škoda, že tu Kyra, naša umelkyňa – spod stola sa vynorila jeho červená hlava –, dnes nie je. Našiel som pre ňu zopár pozoruhodných vecí, keďže sa teraz, myslím, špecializuje na inštalácie a kazetové obrazy. Aj pre vás tu mám niečo, povedal Dore Steinovej, veď potrebujete materiál na váš román, či nie? Podal jej zväzok papierov. Samé listy, rukou písané, zdôraznil. Žena ich chytila tenkými prstami.

Odkiaľže ich máte? Muž sa zachichotal. Len si ich prečítajte, povedal a konečne začal jesť polievku.

Nič by ste nemali prijímať, veď sme sa dohodli, napomínala ju sociálna pedagogička. Musíme byť striktní a držať spolu, inak si od toho nikdy neodvykne. Už aj najmenší záujem, ktorý preukážeme jeho nálezom, zmarí všetky moje výchovné zámery.

Dora rozvinula jeden z papierov. Bože! zvolala rozhorčene.

Len čítajte! vyzval ju anglista.

Nie je to celkom spoločensky vhodné, ale ak bezpodmienečne chcete. Počúvajte: *Môj najmilovanejší šibeničník – škaredé písmo, ťažko čitateľné –, to včerajšie zbytočné čakanie na Teba. Prečo si ma opäť okašlal...* Nie, to tu nemôžem čítať.

Ale áno, prosíkala Uta Aufbauová, zo sociologického hľadiska je to zaujímavé.

Ach, zaplesal Irgang.

No dobre, keď tak nástojíte. Bez dátumu. *Môj najmilovanejší šibeničník, ak ani dnes neprídeš, dám Brunovi, ktorý o to skuhre pred mojimi dvermi už celé dni. Odpovedz hneď, či ma ešte ľúbiš, ak nie, bozaj ma...*

To stačí, zhnusene zaprotestoval Voss, o písaní románov nemáš zrejme ani potuchy. Musím povedať, že je to nechutné a indiskrétné. Mal by si sa hanbiť. (On pritom myslel na svoj smetiak a prvý raz aj na to, ako sa získava štýl písania.)

Presne tak, povedala probačná úradníčka, ihneď mu ten list vráťte.

Práve „šibeničník“, docent premýšľal nad prečítaným, je v súčasnosti zriedkavo používané slovo. Má v sebe poéziu. Pravdepodobne to písala zrelá žena.

Ironické, zapojila sa študentka, „najmilovanejší“ v spojení so „šibeničníkom“ znie priveľmi ironicky. Na obyčajnú ženu až priveľmi rafinovane.

To je dobré: vraj žena! Dora sa uškrnula. List je podpísaný: *Tvoj smilný Franz*.

Ach, vyhrklo z docenta.

Študentka očervenela a zvolala: No jasné!

That's life, povedal Irgang ľahostajne a opäť sa nečujne zasmial, zatiaľ čo mu polievka cez pahýle zubov kvapkala po brade.

Profesor zakašľal. Kde si, prosím ťa, našiel ten zdrap papiera?

Vytiahol som ho z kontajnera na hlavnej stanici, ale to ešte zďaleka nie je všetko. Musíte si prečítať aj ďalšie. Tie naozaj ponúkajú viac, sľuboval spisovateľke.

Odporné, hnusilo sa Ute, od-por-né, nič si neberte, nič nečítajte, prosím vás.

Súhlasím, má pravdu, obrátil sa profesor na svoju priateľku, nemala by si sa tým viac zaoberať. Ktovie, kto ich mal v rukách, ešte z nich dostaneš vyrážky alebo aj niečo horšie.

Irgang si ľahostajne zbalil listy a ponúkol anglistovi brožúru mestského kultúrneho programu z predchádzajúceho mesiaca, lebo v nej boli avizované príspevky o Lawrencovi Sternovi – objekte jeho vedeckého výskumu.

Unlauter prelistoval brožúru, zopár ráz sa pri čítaní mien autorov zlomyselne usmial. Nie je to práve prvá liga, povedal a posunul program po stole k Irgangovmu tanieru, a ani už nie aktuálne.

Irgang odvetil, že len čo je niečo vytlačené, má to preňho historickú dimenziu a musí sa archivovať. Historik vraj v podstate nepozná tempi passati.